

Til: Utvalget

Dato: 16.10.2025

Fra: Sekretariatet

Saksnr.:

Sak 7-7 b. Sosiale og emosjonelle ferdigheter

Utvalget har framhevet og diskutert betydningen av det som kan kalles ikke-kognitive ferdigheter, karakterstyrker eller livsmestringsferdigheter i flere omganger, bl.a. knyttet til skolens danningsoppdrag, foreldrerollen, den danske Trivselskommisjonen og Guttas Campus.

I Sak 5-1 «Retningsnotat etter fjerde utvalgsmøte» var konklusjonen:

- Utvalget utforsker videre hvordan de sosioemosjonelle ferdighetene kan styrkes i skolen.
- På utvalgets møte i Paris står OECDs arbeid med «[Social and Emotional skills](#)» på programmet. Dette notatet forklarer hva som menes med sosio-emosjonelle ferdigheter og viser til forskning om betydningen av denne typen ferdigheter. Vi beskriver også skolens ansvar på området og hvordan dette er omtalt i læreplanverket. Avslutningsvis kommer vi med forslag til hvordan utvalget kan omtale og arbeide videre med disse ferdighetene.

1 Hva er sosiale og emosjonelle ferdigheter?

Sosiale og emosjonelle ferdigheter er en samlebetegnelse for ulike evner, egenskaper og karakteristikk som er viktige for en persons sosiale fungering.

Det handler både om *sosial* bevissthet og *selv*-bevissthet, om relasjonelle ferdigheter og evnen til å regulere følelser. Eksempler på slike ferdigheter er evne til samarbeid, sosial kompetanse, tillit til andre, kreativitet, emosjonell stabilitet, planmessighet, utholdenhet og selvkontroll.

Ulike studier bruker ulike merkelapper, og sorterer og vektlegger de sosio-emosjonelle ferdighetene på ulike måter. Utdanningsdirektoratet skriver at elevene skal utvikle

empati, samarbeid, selvhevdelse, selvregulering og ansvarlighet gjennom arbeid med fagene.¹ En ny stor gjennomgang av forskningen på feltet viser hvor mange innganger det kan være til denne typen ferdigheter. Den viser også hvor mange positive sammenhenger som kan finnes mellom sosio-emosjonelle ferdigheter og ulike forhold i livet (læring, arbeid, inntekt, demokratisk sinnelag m.m) (Steponavičius, 2023). OECDs siste studie på feltet peker ser sosio-emosjonelle ferdigheter spesielt i sammenheng med skolen. Der brukes følgende inndeling av ferdighetene (OECD, 2024, s. 12):

Oppgaveutførelse: Ansvarlighet, Selvkontroll, Utholdenhet, Prestasjons-motivasjon

Samhandling: Sosial omgjengelighet, Selvhevdelse, Energi

Samarbeid: Empati, Tillit

Følelsesregulering: Stressmestring, Optimisme, Emosjonell kontroll

For eksempel handler *ansvarlighet* om å holde avtaler og være punktlig og til å stole på, *prestasjonsmotivasjon* om at eleven setter høye mål for seg selv og jobber hardt for å nå dem (pågangsmot). *Sosial omgjengelighet* handler om at eleven evner å tilnærme seg andre, initiere og beholde sosiale relasjoner. *Energi* handler om å nærme seg dagliglivet med iver og spontanitet. *Emosjonell kontroll* handler om å ha effektive strategier for å regulere temperament, sinne og irritasjon i møte med motstand.

1.1 Formbare og viktige

Sosiale og emosjonelle ferdigheter er viktige fordi de ligger til grunn for alt mennesker gjør i livet. Det er vesentlig at man aktivt kan engasjere seg sosialt og komme overens med andre mennesker. Det er vesentlig at man kan gjenkjenne og regulere sine følelser, konsentrere seg om en oppgave og få ting gjort. Det er vesentlig å kunne engasjere seg i og lære av nye opplevelser og nye ideer (OECD, 2024, s. 23).

Et viktig poeng er at de sosio-emosjonelle ferdighetene er formbare. Det er godt dokumentert at alle disse typene ferdigheter kan stimuleres og utvikles gjennom både planmessig og tilfeldig påvirkning i hjemmet, barnehage, skole og andre læringsarenaer (Taylor et al., 2017).

Men det er ikke en lineær sammenheng mellom sosiale og emosjonelle ferdigheter og positive utfall. Et svært høyt nivå på samvittighetsfullhet kan virke hemmende. Det samme gjelder selvhevdelse, ansvarlighet, sosial omgjengelighet og andre sosio-emosjonelle ferdigheter. Her gjelder altså en gyllen middelvei.

1.2 To sider av samme sak

Forskning har vist at styrking av spesifikke sosiale og emosjonelle ferdigheter forbedrer elevenes evne til å utvikle sine kognitive ferdigheter (OECD, 2015; Taylor et al., 2017). Men for å utvikle sosiale og emosjonelle ferdigheter er man avhengig av kognitive ferdigheter, som persepsjon, hukommelse og resonnering. Kognitive ferdigheter og

¹ [Sosial læring gjennom arbeid med fag | udir.no](https://www.udir.no/temaer/sosial-læring-gjennom-arbeid-med-fag)

sosiale og emosjonelle ferdigheter er dermed nært sammenkoblet, og det gir egentlig lite mening å kalle de sistnevnte ferdighetene «ikke-kognitive»: Det er *samspillet* mellom sosio-emosjonelle ferdigheter på den ene siden og kognitive evner på den andre, som påvirker individers utvikling gjennom livet (OECD, 2021, s. 22). Vi kan si at det er to sider av samme sak.

2 Betydningen av sosiale og emosjonelle ferdigheter i skolen

Forskning på tiltak som har ment å fremme sosiale og emosjonelle ferdigheter viser altså at slike ferdigheter er *formbare* – ellers hadde ikke tiltakene for å fremme dem vist seg å virke. Forskning på ulike skoletiltak for å øke sosiale og emosjonelle ferdigheter har i tillegg vist at tiltakene gir bedring i *skoleresultater* (Heckman, 2019; OECD, 2015; Taylor et al., 2017).

De påviste sammenhengene mellom sosio-emosjonelle ferdigheter og ulike livsutfall gjelder på tvers av landegrenser. Samtidig må vi ta høyde for at virkningen av ulike skoletiltak for å fremme denne typen ferdigheter vil variere mellom land. Den norske skolen har tradisjonelt hatt ord på seg for å være «mykere» i sin tilnærming enn mange andre skolesystemer. Det ligger i den norske skolens oppdrag å støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017), og skolen ivaretar arbeid med sosio-emosjonelle ferdigheter på ulikt vis. Det kan derfor være at det vil være mindre gevinster av slike skoletiltak i Norge enn det effektstørrelsene fra den internasjonale forskningen på feltet kan tyde på. Samtidig er det helt sikkert også mer å hente her til lands, både i det systematiske arbeid med elevenes sosiale miljø og deres sosiale og emosjonelle utvikling.

2.1 Både læringsfremmende og forebyggende

I en stor internasjonal meta-studie har forskere undersøkt virkningen av 82 skolebaserte tiltak for sosial og emosjonell læring.² Dette omfattet over 97 000 barn fra barnehage til

² Studien bruker fem kjerneområder (domener) for «SEL» (Social and Emotional Learning).

Kjerneområdene beskrives som kognitive, affektive og atferdsmessige kompetanser som henger sammen og anses som viktige for å lykkes i skolen og i livet. Tiltakene måtte rette seg mot minst ett av disse fem SEL-domenene for å bli inkludert i meta-analysen:

1. **Selvbevissthet (Self-awareness):** Dette innebærer for eksempel å gjenkjenne egne følelser, styrker og begrensninger, samt verdier.
2. **Selvregulering/Selvledelse (Self-management):** Dette inkluderer å regulere følelser og atferd.
3. **Sosial bevissthet (Social awareness):** Dette handler om å ta andres perspektiv og vise empati med andre fra ulike bakgrunner og kulturer.
4. **Relasjonsferdigheter (Relationship skills):** Dette betyr å etablere og opprettholde sunne relasjoner.
5. **Ansvarlig beslutningstaking (Responsible decision making):** Dette innebærer å ta konstruktive valg i ulike situasjoner.

videregående skole. Studiene som inngår er fra USA og 38 andre land. Majoriteten av studiene baserte seg på randomiserte design (effekt- og kontrollgrupper). Barn og unge fra 5-10 år, fra 11-13 år, og fra 14-18 år inngikk i studiene. Utvalgene er sammensatte ift. etnisitet, sosioøkonomisk bakgrunn, region og sentralitet (Taylor et al., 2017).

- Både sosio-emosjonelle ferdigheter, holdninger, skoleresultater, emosjonelle vansker og rusbruk ble brukt som utfallsmål.
- Analysene viste en signifikant positiv effekt av tiltakene på alle utfallsmålene, både ½ år og 1 ½ år etter at tiltakene var avsluttet.
- Tiltakene hadde størst effekt for de yngste barna (5-10 år), men effektene er signifikante i alle aldersgrupper.
- Effektene var like uansett etnisitet og sosioøkonomisk bakgrunn hos elevene.

Den vedvarende effekten av tiltakene er et viktig funn, og indikerer at innsats for sosial og emosjonell læring kan gi langvarige positive gevinster på flere områder. Tiltakene påvirket dessuten både positive og negative indikatorer for trivsel: For eksempel økte tiltakene sosiale ferdigheter og skoleresultater, mens emosjonelle vansker og rusbruk (for eldre elever) ble redusert. På den måten virket tiltakene både læringsfremmende og forebyggende på samme tid.

Det er også viktig å peke på at disse ferdighetene også handler om elevene og det livet de lever «her og nå» - altså at elevene trenger å utvikle sosiale og emosjonelle ferdigheter for å ha det bra, trives og få venner, ikke alene fordi de fremmer læring eller øker velvære på sikt.

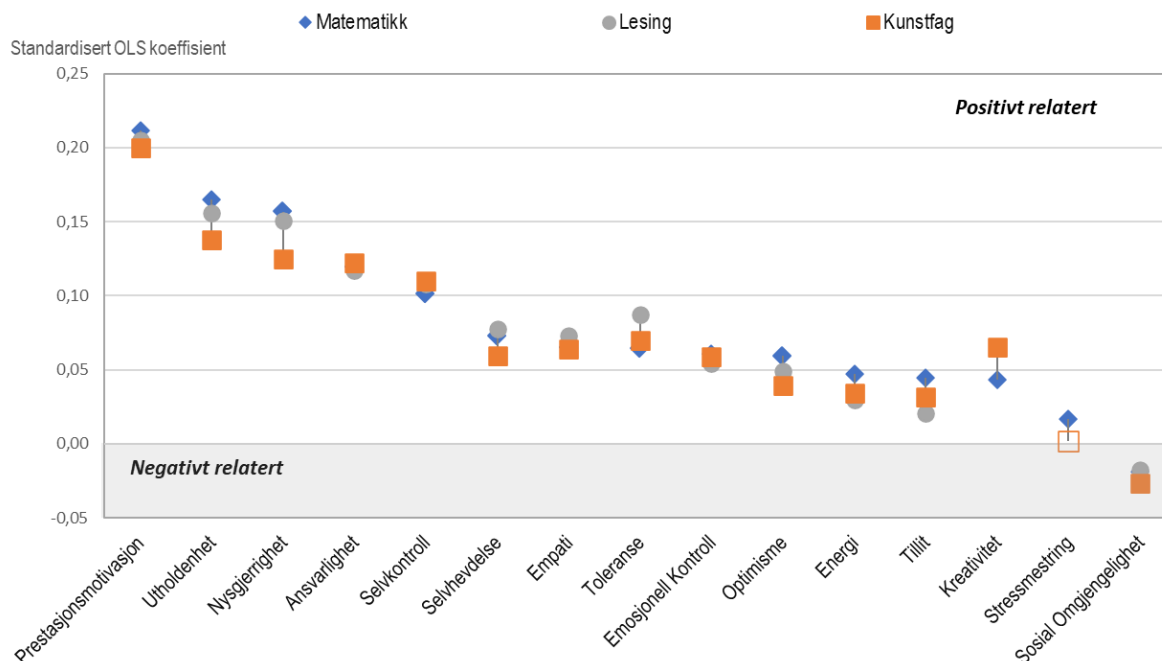
2.2 Stimulerer læring på tvers av fag

Litteraturen på feltet tyder på at sosiale og emosjonelle ferdigheter er sterkt assosiert med skoleprestasjoner (OECD, 2015). Spesielt ferdigheter innenfor domenet *planmessighet* har vist seg å ha positiv innvirkning på skoleprestasjoner. Dette er ferdigheter som ansvarlighet, utholdenhet og selvkontroll. Elever som er mer planmessige gjør det gjerne bedre på skolen.

Motsatt henger lav emosjonell kontroll sammen med skoleresultater, og ser ut til å påvirke disse negativt. Elever som synes det er vanskelig å regulere følelser, er svake på stressmestring og er mindre optimistiske gjør det gjerne dårligere på skolen.

OECDs siste studie av 10-åringer og 15-åringer finner gunstige effekter av sosiale og emosjonelle ferdigheter for både skoleresultater i lesing, matematikk og kunsthøgskolefag (OECD, 2024). Det er ferdighetene sortert under *oppgaveutførelse* som sammen med *nysgjerrighet* slår tydeligst ut (OECD, 2024, s. 112).

Figur 1: Forholdet mellom sosiale og emosjonelle ferdigheter og elevers karakterer i matte, lesing og kunsthøgskolefag.

Kilde: OECD, SSSES Databases (2019, 2023) Tables B4.1, B4.4 and B4.7.

Som figuren viser er *prestasjonsmotivasjon* (eller *pågangsmot i skolearbeidet*), *utholdenhet* og *nysgjerrighet* de ferdighetene som er sterkest og mest konsekvent assosiert med høyere karakterer i denne studien – med *ansvarlighet* og *selvkontroll* på en god annenplass. Elever som rapporterer høyere *toleranse*, *empati*, *selvhevdelse* og *emosjonell kontroll* har også en tendens til å oppnå høyere karakterer (signifikante sammenhenger).

Det samme mønsteret gjelder også for elevers (lavere) fravær og forsentkomming, men for disse forholdene slår selvkontroll og emosjonell kontroll enda sterkere ut.

For 15-åringer kan høyere nivåer av *sosial omgjengelighet* («sociability») i noen tilfeller være assosiert med dårligere karakterer og høyere fravær/forsentkomming, noe som kan komme av kryssende hensyn mellom skole og jevnalderrelasjoner i ungdomsårene.

Et bredt spekter av sosio-emosjonelle ferdigheter viser seg altså å ha sammenheng med skolerresultater, og på tvers av skolens faglige domener – lesing, matte og kunstfag.

3 Betydningen av sosiale og emosjonelle ferdigheter i livet

Nobelprisvinneren James Heckman har vært en pådriver for å anvende økonomisk forskning på personlighetsstudier (Heckman, 2019). Kort sagt mener han og forskerkollegaene at sosiale og emosjonelle ferdigheter i stor grad forklarer hvordan vi lykkes i livet.

Forskerne mener å kunne påvise at slike ferdigheter styrer mulighetene til å få jobb, forklarer inntektsutvikling, egen helse, samfunnsdeltakelse og mye annet. Utviklingen av

disse ferdighetene er mer påvirkbare enn man tidligere har trodd, og utdanningssystemet er derfor en viktig arena for utvikling.

Forskerne finner at sosio-emosjonelle ferdigheter stimulerer utviklingen av kognitive ferdigheter og læringsutbytte i utdanning (men ikke omvendt). Sosiale og emosjonelle ferdigheter får derfor stor betydning for utdanningsvalg og bestemmer i stor grad barnas muligheter og utvikling. Heckman og kollegene dokumenterer at denne typen ferdigheter både forutsier og forårsaker (kausalt) utfall i arbeids- og samfunnslivet.

Stimulering av sosiale og emosjonelle ferdigheter gir også god effekt senere i livet. Tiltak rettet mot personer som har kommet skjevt ut søker ofte å styrke karakteren og evnen til å ta ansvar og forstå konsekvensene av handlinger. Både tidlig og sen innsats har god effekt på dette området, noe Guttas Campus kan være et eksempel på (Sletten, 2025).

Også OECD understreker at fordelene ved at barn og unge utvikler sosio-emosjonelle ferdigheter strekker seg lenger enn kognitiv utvikling og bedre akademiske resultater (OECD, 2021, s. 12). En omfattende gjennomgang av den nyeste forskningen på feltet finner at sosio-emosjonelle ferdigheter – i tillegg til å være nødvendige for læring – er sterke prediktorer for tilknytning til arbeid, henger nært sammen med egen helse og velferd, og er til og med nøkkelingredienser i fredelige og fremgangsrike demokratier (Steponavičius, 2023).

Slik OECD måler det, er *optimisme, energi og tillit* ferdighetene som er sterkest og mest konsekvent assosiert med elevers tilfredshet med livet og deres helse og velvære (OECD, 2024, s. 66-67). I tillegg er høyere nivåer av *stressmestring, emosjonell kontroll, ansvarlighet, utholdenhet og prestasjonsmotivasjon* assosiert med bedre helse og velvære.

4 Dagens føringer og anbefalinger

4.1 Bakteppe

Det er velkjent å se på læring som en prosess hvor kognitive og sosiale ferdigheter ses i sammenheng, og at faglig og sosial læring ikke kan skilles fra hverandre. Utholdenhet og konsentrasjon er viktig for å lese lange tekster, innsats fører ofte til bedre prestasjoner, samarbeidsevner kan tilgjengeliggjøre ny kunnskap, empati kan videreutvikle evnen til å se andres perspektiver og få venner, og selvregulering/selvhevdelse kan gi trygghet til å ytre seg, samt tåle og håndtere motstand m.m.

Noen av de sosiale og emosjonelle ferdighetene kan styrkes og utvikles individuelt, men mange vil utvikles i samvær med andre, slik det også slås fast på udir.no: «Barn og unges sosiale og emosjonelle læring og utvikling skapes i stor grad gjennom samspill med andre».

Ludvigsen-utvalget mente i sin tid at sosiale og emosjonelle sider ved elevenes læring burde integreres i kompetansemålene i læreplanen, slik at man var sikret at de ble prioritert i arbeidet med fagene. Høringen av NOU-en viste at høringsinstansene var delt. Noen pekte på at sosiale og emosjonelle ferdigheter var så viktige at man måtte sikre at de ble prioritert, mens andre var bekymret for at det kunne føre til en instrumentell tilnærming og bidra til å styre elevenes emosjonelle og sosiale utvikling.

I Fagfornyelsen endte det med at sosiale og emosjonelle ferdigheter ikke ble integrert i kompetansemålene for fag. Begrunnelsen var at kompetansemålene er grunnlag for vurdering. Det ble i Meld St 28 formulert slik: «En del sider ved de sosiale og emosjonelle ferdighetene er ikke egnet som en del av grunnlaget for vurdering av elevens faglige kompetanse. (...) Det er også etiske dilemmaer knyttet til å vurdere sosiale og emosjonelle sider ved elevens læring og utvikling. Sosiale og emosjonelle ferdigheter kan likevel spille en sentral rolle gjennom å bli ivaretatt i andre deler av læreplanverket.»

I stedet valgte man å kommunisere skolens ansvar for elevens sosiale læring og utvikling gjennom overordnet del av læreplanverket, læreplanene for de ulike fagene og andre styringsdokumenter.

4.2 Koblingen til formålsparagrafen og overordnet del

Formålsparagrafen fremhever skolens bidrag til utvikling av elevens holdninger for å kunne mestre sine liv, slik:

«...Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet»

Overordnet del og hele læreplanverket er forskrift til opplæringsloven og legger føringer for skolens innhold og for prinsipper for opplæringen. I overordnet del er det et eget delkapittel om sosial læring og utvikling, og der er det tydeliggjort at «Skolen skal støtte og bidra til elevens sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig» (Kunnskapsdepartementet, 2017). I dette kapitlet kommer det tydelig fram at sosial og læring og utvikling henger sammen og at elevene utvikler identitet og selvbilde, meninger og holdninger i samspill med andre. Elevene skal kunne sette seg inn i hva andre tenker og føler og de skal kunne lytte til andre, ytre seg, håndtere uenighet og stå opp for seg selv og andre. Dette er styrende for lærerplanene for fag. Udir veileder om dette på sine sider.³

At skolen skal støtte utviklingen av sosio-emosjonelle ferdigheter kommer også tydelig fram i omtalen av det tverrfaglige temaet «Folkehelse og livsmestring» i overordnet del:

«I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende.

[...] Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv.

[...] elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte.

³ [Sosial læring gjennom arbeid med fag | udir.no](https://udir.no/Sosial-l%C3%A6ring-gjennom-arbeid-med-fag)

[...] Verdivalg og betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner hører også hjemme under dette temaet.»

I tillegg ligger det innledningsvis i hver læreplan en tekst som beskriver fagets relevans og sentrale verdier. Her kommer også skolens oppdrag om å støtte elevenes sosiale utvikling tydelig fram.

4.3 Koblingen til vurdering

I vurderingsforskriften står det at «formålet med vurdering i fag er å fremme læring og lærelyst og å gi informasjon om kompetanse underveis og ved avslutninga av opplæringa i faga». Grunnlaget for vurderingen i fag er kompetansemålene i læreplanene, og elevene får fra og med 8. trinn vurdering med karakter. Men også elevene på 1.-7. trinn har rett på individuell tilbakemelding (underveisvurdering) som fremmer læring og bidrar til lærelyst. Som vist over, skal ikke sosio-emosjonelle ferdigheter være en del av vurderingsgrunnlaget i fag. Men elevene har rett til «jamnleg dialog med kontaktlærer (...) om korleis dei utviklar seg sosialt og på andre måtar». Denne dialogen skal ses i sammenheng med verdiene og prinsippene i overordnet del.

I forskrift til opplæringsloven § 9-1 står det eksplisitt at forutsetninger, fravær, orden eller oppførsel skal ikke trekkes inn i vurdering i fagene. Innsats kan være en del av vurderingsgrunnlaget, men bare dersom det følger av læreplanen i faget.

4.3.1 Individuelle tilbakemeldinger

Elever har ulike utfordringer og trenger individuelle tilbakemeldinger, både når det gjelder det rent faglige og når det gjelder ferdigheter som for eksempel samarbeidsevner, evne til selvregulering og utholdenhet. Men fordi de gjerne oppfattes som å være mer personlige, er det ofte underforstått at tilbakemeldinger på en del av disse ferdighetene må gis på en annen måte og i en annen kontekst enn på faglige kunnskaper og ferdigheter. Riktignok har forskningen vist hvor formbare denne typen ferdigheter er, og at de lar seg både utvikle og måle. Likevel er det grunn til å tro at elevene oppfatter denne typen ferdigheter som mer personlige og stabile, og at de dermed vil være mer sensitive for tilbakemeldinger enn når de får vurdering i fagene.

Det er i tillegg påpekt at de sosiale og emosjonelle ferdighetene indirekte belønnes også gjennom vurdering i fagene. Dette støttes av forskningen som tyder på at kognitive («faglige») og sosio-emosjonelle («ikke-kognitive») ferdigheter er to sider av samme sak.

4.3.2 Vurdering av sosio-emosjonelle ferdigheter i fagene

Selv om det i fagfornyelsen ble besluttet at sosio-emosjonelle ferdigheter ikke systematisk skulle inngå i kompetansemål og være gjenstand for vurdering, er det likevel spor av denne type ferdigheter også i dagens læreplaner. Det er mest eksplisitt i kroppsøvingsfaget, der *innsats* er en del av kompetansen i faget og derfor også skal vurderes (se under). Samspill med andre og ferdigheter i å samarbeide og gjøre andre

gode i ulike typer aktiviteter er også nevnt i denne læreplanen. Kroppsøvfingsfaget er det eneste fellesfaget hvor det eksplisitt er skrevet i læreplanen at:

«Faget [Kroppsøving] skal bidra til at elevane utvikler kompetanse om trening, livsstil og helse og erfarer kva eigen innsats har å seie for å oppnå mål. Innsatsen til elevane er derfor ein del av kompetansen i kroppsøving.»

Også i andre fag inngår ferdigheter som å kunne lytte, være åpne for andres synspunkter, ta andres perspektiver (KRLE), vite hvordan språkbruk kan påvirke andre (norsk), tenke kritisk, ta ulike perspektiv, håndtere meningsbryting (samfunnsfag) eller de skal «opptre etisk og reflektert i kommunikasjon med andre». Ferdighetene er omtalt i læreplanene for fag under føringene for faget og i kompetansemålene.

4.3.3 Orden og oppførsel

I tillegg har man i skolen vurdering av elevenes orden og oppførsel, som eksplisitt har som formål å blant annet fremme sosial læring: Formålet med vurdering i orden og i oppførsel er å fremme sosial læring, medverke til eit trygt og godt skolemiljø og gi informasjon om orden og oppførsel (Udir.no). Karakterene som brukes i halvårsvurderinger og standpunktvurderingen for orden og for oppførsel er «god», «nokså god» og «lite god».

4.4 Koblingen til arbeid med trygge skolemiljø

Det er lovfestet at elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø. Også i de nasjonale anbefalingene for arbeid med et godt og trygt skolemiljø, er skolens ansvar for å støtte elevens utvikling av sosio-emosjonelle ferdigheter beskrevet. Der omtales elevenes behov for trygghet, tilhørighet, å bidra til fellesskapet, mestring, og selvstendighet og autonomi.⁴

Tilhørighet betyr å kjenne at man hører til et sted, og at dette stedet er godt å komme til.

Å bidra i fellesskapet betyr å kunne dele med andre elever, eller gjøre noe bra for de andre.

Mestring innebærer at elevene skal kunne utvikle kognitive, sosiale og fysiske ferdigheter.

Selvstendighet og autonomi fremmes gjennom at eleven selv tar ansvar for egne tanker, følelser og handlinger.

⁴ [Hva er et trygt og godt skolemiljø? | udir.no](https://udir.no/trygge-skolemiljo/)

5 Forskjeller mellom intensjoner og realiteter

Som vist, kommer det tydelig fram i de nasjonale føringene at faglig og sosial læring henger sammen og at skolen skal støtte og bidra til både elevenes sosiale og faglige læring og utvikling. Men intensjonene som ligger i den formelle og fastsatte læreplanen kan skille seg fra hvordan den faktisk realiseres i klasserommet (jf. notatet om læreplanverket og skolens innhold til sak 7-7 a).

En del aktører *oppfatter* ikke oppdraget om å støtte elevenes sosiale utvikling som like tydelig som oppdraget om å støtte elevenes faglige utvikling. En påstand er at oppmerksomheten i skolen dras mot elevenes faglige utvikling (utdanningsoppdraget) fordi det er i fagene at elevene skal vurderes. I våre regionale dialogmøter med foreldre, skolemyndigheter, rektorer og lærere er det i den sammenheng ytret ønske om at skolens dannelsesoppdrag skal styrkes. Oppfatningen er at denne delen av skolens todelte mandat har havnet for mye i bakgrunnen.

Vi har også notert en pågående debatt om å styrke arbeidet med sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom endringer i læreplanverket.⁵ Enkelte forskere går så langt som å si at dannelsesoppdraget vanskelig lar seg løse innenfor rammen av vår kompetansebaserte læreplan (Fauskevåg, 2022).

Vi har relativt lite empiri om hvordan skolen jobber med sosiale og emosjonelle ferdigheter i praksis. Evalueringen av Fagfornyelsen viser imidlertid at overordnet del av læreplanverket - som jo omtaler denne typen ferdigheter - er godt mottatt hos både lærerne, skolelederne og lokale skolemyndigheter. Samtidig ser det ut til at arbeidet med verdigrunnlaget har kommet i bakgrunnen av arbeidet med fagene (Gunnulfsen et al., 2024). Evalueringen tyder på at lærere har en tendens til å arbeide med kompetansemålene i det enkelte fag uten å se målene i kontekst av overordnet del eller tekstene om faget som ligger i den enkelte læreplan. Dette er tekster som blant annet beskriver fagets sentrale verdier og utviklingen av sosiale og emosjonelle ferdigheter hos elevene.

Et annet interessant funn handler om måten de tverrfaglige temaene i læreplanen brukes på (folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling). Mange lærere bruker disse temaene til samarbeid og tverrfaglige prosjekter. Elevene uttrykker at de lærer både faglig og sosialt av å jobbe sammen med andre elever om disse temaene. Samtidig synes elevene at det er vanskelig å håndtere uenigheter som kan oppstå i samarbeid. Med andre ord øves ferdigheter og strategier for å håndtere konflikt og uenighet i arbeidet med de tverrfaglige temaene. Samtidig kan uenigheter eskalere og påvirke samarbeidet negativt (Furberg et al., 2025).

Vi vet også fra evalueringen av seksårsreformen at lærerne legger vekt på både elevenes faglige- og sosiale læring. De er opptatt av at elevene skal trives og være trygge og å skape gode relasjoner mellom dem og mellom voksne og elever. Lærerne mener det er viktig å legge til rette for lek og samarbeid og å fremme sosialisering, vennskap og raushet (Bjørnestad, 2024).

⁵ [Sosial og emosjonell læring må på timeplanen](#)

6 Betydning for utvalgsarbeidet

Om utvalget fortsatt ønsker å styrke arbeid med sosiale og emosjonelle ferdigheter i framtidens skole, er det ulike måter dette kan gjøres på. Sekretariatet foreslår at NOUen beskriver disse ferdighetene og viktigheten av dem, og knytter dem til skolens dannelsingsoppdrag i framtiden.

Elevenes utvikling av sosiale og emosjonelle ferdigheter (samarbeidsevner, empati, pågangsmot osv.) kan sees på som en *bestanddel* i dannelsingsoppdraget - sammen med andre forhold - som utviklingen av et demokratisk sinnelag, evnen til kritisk tenkning m.m. En tydelig omtale av sosiale og emosjonelle ferdigheter i NOUen, vil dermed kunne være med på å øke oppmerksomheten om skolens dannelsingsoppdrag, noe utvalget er opptatt av og vi har fått mange innspill om i de regionale møtene.

Omtalen av disse ferdighetene i NOUen kan videre både knyttes til utviklingen av lærerprofesjonen, foreldresamarbeidet og til diskusjonen om konsekvensene av KIs «inntog» i klasserommene (hva som er komplementære ferdigheter til KI).

Her vil utvalget finne støtte i rapporten «Et jevnere utdanningsløp»: Ekspertgruppa anbefaler systematisk og målrettet trening på sosioemosjonelle ferdigheter i skolen, noe de mener vil bidra til at barn og unge får likere muligheter i livet – uansett bakgrunn (Kunnskapsdepartementet, 2024). Det er også en tydelig peker i den såkalte «SUM-meldingen», som utvalget fikk presentert i møtet på Lillestrøm:

«Regjeringen vil bidra til å styrke skolenes arbeid med å utvikle elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse, blant annet gjennom en kompetansepakke som skal styrke opplæringen i det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring, hvor psykisk helse inngår. Regjeringen skal også vurdere om sosiale og emosjonelle ferdigheter skal inngå som en del av veiledningsmaterialet for skole-hjem-samarbeid.» (Meld. St. 28 (2024-2025), kap 5.3.2)

Utvalget kan også vurdere hvilken språkdrakt som skal kle omtalen av denne type ferdigheter i NOUen, og om vi kan finne en annen samlebetegnelse på norsk som klinger bedre enn «sosio-emosjonelle ferdigheter».

Det går også an at vi i NOUen gjør oppmerksom på at det finnes ulike veiledende støtte- og veiledningsressurser for utvikling av sosiale og emosjonelle ferdigheter som skolene kan velge å bruke i arbeidet med å støtte elevenes sosiale utvikling. Se også notatet: Sak7-7a *Innhold og læreplaner* som omtaler dette.

*

Dersom utvalget enes om at arbeidet med sosial og emosjonell utvikling bør styrkes i framtidens fellesskole, må utvalget diskutere hvordan denne type ferdigheter kan arbeides med i skolen på en annen måte enn i dag. Skal de for eksempel forsterkes i læreplanverket, og i tilfelle hvordan?⁶ Skal de inngå i arbeidet med elev-vurdering? Skal

⁶ Her viser vi til notatet om ulike alternativer for læreplanverket og skolens innhold og drøftingen av dette (notat 7-7 a).

det ryddes plass til disse ferdighetene på timeplanen, eller skal de jobbes med og forsterkes på andre måter – for eksempel i samarbeid med foreldrene eller ved økt bruk av alternative opplæringsarenaer?

Litteratur

- Bjørnestad, E., Myrvold, T. M., Dalland, C. P., Hølland, S., Svanes, I. K., Sundtjønn, T., og Håøy, A. (2024). *Klasserommets praksisformer 20 år etter. En evaluering av seksårsreformen. Sluttrapport.* (Skriftserie 2024 nr 4, Issue. OsloMet.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3134528/SK-24-4%2011.6%20Evaluering%20av%20seksa%CC%8Arsreformen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Fauskevåg, O. (2022). Vil læreplanen bidra til danning av elevane? *Nordisk tidsskrift for pedagogikk & kritikk*, 8(2022), 109-123. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v8.3739>
- Furberg, A., Silseth, K., Rødnes, K. A., Arnseth, H. C., Kvamme, O. A., Rasmussen, I., Sæther, E., Vasbø, K. B. & Lund, A. (2025). *Undervisning og læring om tverrfaglige temaer: Skolen som fellesskapsarena for elevers møte med samtidens store utfordringer.* Universitetet i Oslo.
https://www.uv.uio.no/forskning/prosjekter/fagfornyelsen-evaluering/publikasjoner/eva2020_rapport11_furberg_mfl_2025.pdf
- Gunnulfsen, A. E., Abrahamsen, H. N., Hall, J. & Jacobsen, H. M. (2024). *Styring og ledelse i realiseringen av nytt læreplanverk: Tillit, tolkning og tid*, (Rapport nr. 8).
https://www.udir.no/contentassets/375142aec06a488cbaccae04bf6c9428/uio_2024_styring-og-ledelse-i-realiseren-av-nytt-lareplanverk.pdf
- Heckman, J. J., Jagelka, Tomás, Kautz, Timothy D. (2019). Some Contributions of Economics to the Study of Personality. *NBER Working Paper*, No. w26459.
<https://ssrn.com/abstract=3488959>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen.* Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon.
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Kunnskapsdepartementet. (2024). *Et jevnere utdanningsløp. Barnehage og skole/SFO som innsats mot ulikhet blant barn.* Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/52d541c8fff94f3b84740a0e260c4597/no/pdfs/et-jevnere-utdanningslop.pdf>
- Meld. St. 28 (2024-2025). *Tro på framtida - uansett bakgrunn.* Kunnskapsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20242025/id3105151/?q=emosjonelle%20ferdigheter&ch=5#match_2
- OECD. (2015). *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills.*
- OECD. (2021). *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Emotional Skills.* OECD. https://www.oecd.org/en/publications/beyond-academic-learning_92a11084-en.html
- OECD. (2024). *Social and Emotional Skills for Better Lives: Findings from the OECD Survey on Social and Emotional Skills 2023.* OECD Publishing, Paris.

- Sletten, M. Å. o. R., Jon. (2025). «Hva jeg lette etter». *Guttas Campus 2024/2025: erfaringer, utbytte og læring*. (Nova Rapport, Issue. OsloMet.
- Steponavičius, M., Gress-Wright, C., Linzarini, A. (2023). *Social and emotional skills: Latest evidence on teachability and impact on life outcomes* (OECD Education Working Papers. No. 304, Issue.
[https://one.oecd.org/document/EDU/WKP\(2023\)19/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/WKP(2023)19/en/pdf)
- Taylor, R. D., Oberle, E., Durlak, J. A. & Weissberg, R. P. (2017). Promoting Positive Youth Development Through School-Based Social and Emotional Learning Interventions: A Meta-Analysis of Follow-Up Effects. *Child Dev*, 88(4), 1156-1171.
<https://doi.org/10.1111/cdev.12864>